

Batı Trakya Türklerinin Hukuki Statüsü Sorunları ve Avrupa Birliği

Turgay Cin*

Giriş

Bugün, Batı Trakya denildiğinde, Yunanistan'ın kuzey-doğu bölgesinin doğusunda Türk-Yunan sınırını belirleyen Meriç Nehri ile Karasu Nehri arasında bulunan bir bölge anlaşılmaktadır. Daha somut olarak Batı Trakya, Meriç Nehrinin batısında Karasu Nehri ile Doğu Makedonya'nın Kavala ve Drama illeri, kuzeyinde Tanrıdağları (Rodop Dağları) ile Bulgaristan, güneyinde ise Adalar Denizi (Ege Denizi) ile çevrilmiş bulunan 8578 kilometrekarelik dar bir şerit halinde uzanmakta olan bir toprak parçasıdır. Batı Trakya Dedeoğlu, Gümülcine ve İskeçe¹ illerinden oluşmaktadır.

Bugünkü Batı Trakya sınırlarının oluşması sürecinde, Balkanlarda Osmanlı Devletine karşı başlayan isyan hareketleri Batı Trakya Türklerini de olumsuz yönde etkilemiştir. Çünkü Osmanlı Devleti, Balkanlarda başlayan isyan ve savaşlarla bölünmeye, parçalanmaya başlayınca, Batı Trakya Türkleri de işgale uğrayan vatanlarını kurtarmak için 1878'den itibaren Bulgar ve Yunan işgaline karşı mücadele ederek, tarihte kendi devletlerini kurma ve bağımsızlıklarını ilân etme başarısını da göstermişlerdir².

* Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Devletler Hukuku Anabilim Dalı Başkanı, Yrd. Doç. Dr, E-posta: turgay.cin@ege.edu.tr

¹ İskeçe, Osmanlı dönemine ait belgelerde İskete olarak geçmektedir. Daha sonraları İskete, İskeçe'ye dönüşmüştür. İskete, İskeçe'nin ilk sakinleri olan İskitlerden ismini aldığı düşünülmektedir. İskit Türkleri konusunda geniş bilgi için bkz. İlhami Durmuş, İskitler (Sakalar), Ankara 1993.

² Batı Trakya Türklerinin 1878 tarihinde başlayan bağımsızlık ve devlet kurma mücadelelerini dört safhada incelemek mümkündür: a) Birinci

Türklerin, ilk Türk Cumhuriyeti 1913 senesinde Kırcaali, İskeçe, Gümülcine ve Dedeağaç'tan oluşan sınırlar içinde kurulmuştur. Ancak Batı Trakya Türklerinin Cumhuriyeti, o zamanki İstanbul hükümetinin talepleri ve telkinleri doğrultusunda kendini, feshetmek zorunda kalmıştır³.

Yunanistan, 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'i işgal etmeye başladı. Ardından da 4 Ekim 1919'da başlattığı Trakya'daki işgalini 29 Eylül 1922 tarihine kadar, Mudanya Mütarekesine kadar devam ettirdi.

safha: 4 Mart 1878 ile 5 Nisan 1886 tarihleri arasında kurulan Rodop Türkleri devleti, b) İkinci safha: 31 Ağustos 1913 ile 25 Ekim 1913 tarihleri arasında Kırcaali, İskeçe, Gümülcine ve Dedeağaç vilayetlerinden oluşan ve başkenti de Gümülcine olan Garbi (Batı) Trakya Türk Cumhuriyeti, c) Üçüncü safha: 30 Temmuz 1915 ile 27 Eylül 1917 tarihleri arasında Batı Trakya'da kurulan Batı Trakya Cunta Hükümeti, d) Dördüncü safha: 17 Ekim 1919 ile 23 Mayıs 1920 tarihleri arasında kurulan Müttefiklerarası Batı Trakya Hükümeti, 7 Kasım 1919 tarihli Neuilly Antlaşmasınının 48. maddesi gereği Batı Trakya'da halk oylaması (plebisit, referandum) yapılmasına karar verildi. Yunanlı diplomat *Vamvakas* çeşitli siyasi taktikler ve entrikalarla Fransa'nın desteğini de alarak halkoylaması sonuçlarının kendi lehlerinde değiştirilmesini başardı. Yunan askerlerinin Batı Trakya'yı işgal etmelerini ve plebisit sonuçları Batı Trakya Türkleri tarafından kabul edilmedi ve 25 Mayıs 1920 tarihinde Gümülcine'nin Hemitli köyünde bir araya gelen Türkler "Batı Trakya Ulusal Hükümeti"ni kurdular. Batı Trakya'daki Müslüman Türklerin kurduğu, Batı Trakya Ulusal Hükümeti 24 Temmuz 1923 tarihine kadar varlığını sürdürdü. Bu hükümet, Anadolu'daki milli mücadeleyi ve Ankara hükümetini sonuna kadar destekledi. Türkiye'de, Atatürk'ün önderliğinde kurtuluş savaşı verilirken, "Batı Trakya Ulusal Hükümeti"nin emrindeki yerli silahlı Türk grupları, Makedonya ve Batı Trakya'da Yunan ordusuna karşı giriştikleri sabotaj ve gerilla savaşı taktikleriyle büyük zararlar verdiler. Bu şekilde Yunan birliklerinin Anadolu'ya var güçleriyle yüklenmeleri engellendi. Yunan hükümeti, Batı Trakya ve Makedonya'daki olayları dikkate alarak, Yunan ordusunun önemli bir kısmını Batı Trakya ve Makedonya'da konuşlandırmak zorunda kaldı. Batı Trakya Müslüman Türkleri, Anadolu'da kurtuluş mücadelesi veren Anadolu Türklerine bu şekilde olumlu katkıda bulunmuşlardır.

³ Geniş bilgi için bkz. Cemal Kutay, 1913'de Garbi Trakya'da İlk Türk Cumhuriyeti, İstanbul 1962.

3 ile 18 Ekim 1922 tarihleri arasında Yunan ordusu Doğu Trakya'dan çekilerek, yerini müttefik kuvvetlere bıraktı.

Müttefik kuvvetler 1923 Lozan Barış Antlaşmasının gereği olarak, Doğu Trakya'yı Türklere bıraktı. Ancak Batı Trakya Yunanlıların elinde kaldı.

1923 Lozan Konferansında Türk heyeti istatistiklerden de yararlanarak, Batı Trakya'da en az 129.120⁴ Müslüman Türkün yaşadığını açıkladı. Bu sayıya göre dahi, Türklerin Yunanlılara göre var olan yüksek nüfus artış hızını göz önüne alırsak, bugün için Batı Trakyalı Müslüman Türklerin nüfusunun bir milyondan fazla olması gerekmektedir. AB üyesi Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde halen yaşayabilme başarısını gösterebilen Müslüman Türklerin sayısı yüz elli bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Batı Trakya'da, Müslüman Türklerin yanında ayrıca yerli Ortodoks Hıristiyan Gagavuz Türkleri⁵ ile 1923 Lozan Barış Antlaşmasının sonucu olarak Yunanistan'a göç eden Türkçe konuşan ve o zamana kadar hiç Yunanca bilmeyen Ortodoks Hıristiyan Türkler de vardır. Yunanlılar bunlar için "Türkçe konuşan Yunanlılar" deyimini kullanmaktadır.

⁴ Seha L. Meray, Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar Belgeler, Takım I, Cilt I, Kitap I, Ankara 1970, s. 54.

⁵ Batı Trakya'daki Gagavuz Türkleri Yunanlıların deyimi ile "Gagauzi" özellikle Dedeağaç'ta yoğun olup, Kumçiftliği (bugünkü adı Orestiada'dır) sakinlerinin yüzde sekseni Türkçe konuşan Gagavuz Türklerindedir. Kumçiftliğinde bulunan müzede Yunan harfleriyle Türkçe yazılmış bir İncil bulunmaktadır. Yunanistan, Ortodoks Hıristiyan Türkleri ile Ortodoks Hıristiyan Gagavuz Türklerini Türklüklerinden, Türklük bilinçlerinden uzaklaştırabilmek, Türk olmadıklarını dile getirebilmek için yıllardan beri şu iddiayı öne sürmektedir: "... İbadetlerini Yunanca yapmaları yasak olduğu için, İncil Yunan harfleriyle Türkçe -Türk dilinde- yazılmış ve ibadetlerini de Türkçe yapmışlardır." Ortodoks Hıristiyan Türkler, Osmanlı İmparatorluğundan önce ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde de ibadetlerini ana dilleri Türkçe olduğu için Türkçe yapmışlardır. Ancak bugün Yunanistan'da yaşayan Ortodoks Hıristiyan Türkler, Yunan Devletinin telkinleri ve zorlamaları ile Türkçe İncillerini müzeye kaldırıp, ibadetlerini de artık Yunanca olarak yapmaktadırlar. Yunanistan dışında yaşayan Ortodoks Hıristiyan Türkler -örneğin Moldavya'daki Gagavuz Türkleri- de hâlâ ibadetlerini ana dilleri Türkçe ile yapmaktadırlar.

Yunan yönetimleri bunların Ortodoks Hıristiyan olmalarından yararlanarak kimliklerini değiştirmeyi/asimile etmeyi başarmış gibi görünmektedir.

Batı Trakya'da ilk Türk varlığı, Orta Asya'dan göç eden Batı kolu ile Balkanlara İsa'dan Önce 2. asırda gelen İskit (Saka) Türkleri ile görülmeye başlar. İsa'dan Sonra 4. asırda Hun Türkleri, 5. asırda Avar Türkleri, 9. asırda Peçenek Türkleri, 11. asırda Kuman Türkleri Balkanlara ve Batı Trakya'ya gelerek, Batı Trakya'yı Türkleştirdiler. 14. asırdan itibaren de Balkanlarda ve Batı Trakya'da yaşayan Türkler, Müslüman Türkler, Osmanlı Türkleri ve Osmanlı Devleti ile tanışmaya başladılar⁶. Osmanlı Devleti, Balkanların ve Batı Trakya'nın İslâmlaştırılması için Müslüman "Konyar", Yörük ve Tatar Türklerini bölgeye iskân etti⁷.

I. AB Üyesi Yunanistan'daki Müslüman Türklerin Hukuki Statüsü

Yunanistan'ın taraf olduğu ikili ve çok taraflı antlaşmalar ile Avrupa Birliği müktesebatı olarak ele alınıp incelenebilir. Yunanistan, ülkesindeki Müslüman Türklerin azınlık hakları ile ilgili olarak aşağıdaki antlaşmalarla yükümlülük altına girmiş bulunmaktadır. Bu temel antlaşmalar; 1830 Londra Protokolü başta olmak üzere, 2 Temmuz 1881 İstanbul Antlaşması, 14 Kasım 1913 Atina Barış Antlaşması, 10 Ağustos 1920 Yunanistan'daki Azınlıkların Korunmasına Dair Sevr ve 1923 Lozan Barış Antlaşmalarını imzalamış ve bunları usulüne uygun olarak Yunanistan Meclisinde onaylamış ve kendi iç hukukunda bu konularda yasal düzenlemeler yapmıştır.

⁶ Bkz. Uluslararası İlişkiler Ajansı: Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Türkleri Sorunu, İstanbul 1992, s. 8, 9, 11.; Th. Musopoulos, Agones tis Thraakis ya eleftheria (Trakya'da Kurtuluş Mücadeleleri), İskeçe 1987, s. 8.

⁷ Petru Georganci (Yorgancı), Vravio Akadimias (Akademi Ödülü) Simvoli is tin istorian tis Ksanthis (İskeçe Tarihine Katkı), İskeçe 1976, s. 111.

Yunanistan Yargıtay'ının 1980 yılında 1723 sayılı (1723/1980) "Müftülerin Yargılama Yetkisi" ile ilgili verdiği kararda bunu doğrulamaktadır⁸. Yunanistan, ülkesindeki Müslüman Türk Cemaati bakımından zaten yukarıda saydığımız antlaşmalarla yükümlülük altında iken ve bunlar iptal edilmeden, 24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti de ülkesindeki "gayrimüslim" azınlıklar bakımından yükümlülük altına girmiştir. İstiklâl savaşı ile kurulmakta olan Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devletinden farklı ve yeni bir devlet, yeni bir siyasi rejimle yönetilecek olan üniter bir ulus devlet olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu yeni devlette, Türkiye Cumhuriyeti'nin Müslüman olmayan azınlıklara karşı yükümlülükleri tespit edilmiş ve düzenlenmiştir. Bu önemli olaylar yaşanırken Yunanistan'da yeni bir devlet kurulması veya siyasi rejim değişikliği yaşanmamıştır. Dolayısıyla yukarıda saydığımız antlaşmalar iptal edilmeden Lozan Barış Antlaşmasında Türkiye'deki gayrimüslimler bakımından belirlenen haklardan, Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesi gereği, Yunanistan'daki Batı Trakyalı Müslüman Türk Azınlığının da yararlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu bağlamda Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'daki Müslüman Türklerin yaşamakta oldukları en önemli ve temel sorunların nedeni/kaynağı, yukarıda saydığımız antlaşmaların Yunanistan tarafından sürekli olarak ihlâl edilmesidir. Yunanistan'ın taraf olduğu bu antlaşmalar incelendiğinde ise Batı Trakyalı Müslüman Türklerin özerkliğe sahip olduğu görülür.

⁸ Yunanistan Yargıtay'ının 1980 yılında 1723 sayılı (1723/1980) "Müftülerin Yargılama Yetkisi" ile ilgili verdiği bir kararının konumuzla ilgili bölümünün Yunancadan Türkçeye çevirisi aynen aşağıdaki gibidir; "... Yunanistan'da oturan Yunan uyruklu Müslümanlara belli bazı hukuki ilişkilerinde kutsal İslâm yasalarının uygulanmasının nedeni; Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan 2 Temmuz 1881 Sözleşmesi ile a) 1 / 14 Kasım 1913 Atina Antlaşması (11. madde), b) 1920 Sevr ve c) 1923 Lozan Antlaşmalarıdır. Bütün bu antlaşmalar da sırasıyla şu Kanun Hükmünde Kararnemelerle onaylanmıştır: Ξ Λ Ζ' sayı ve 11 Mart 1882 tarihli (maddeler 3. ve 8.), Δ Σ Γ' sayı ve 14 Kasım 1913, 29 Eylül / 30 Ekim 1923 (14/1 madde) ve 25 Ağustos 1923 (42. ve 45. maddeler)..."

Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'daki Batı Trakyalı Türklerin uluslararası hukuk ve antlaşmalardan kaynaklanan ve sahip oldukları özerklikleri aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz.

Bu özerklik; a-) idari, b-) hukuki, c-) eğitim ve öğretimdeki özerklikleri olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilir. Yunanistan bunlardan idari özerklik ile eğitim ve öğretim özerkliğini antlaşmalara ve uluslararası hukuka aykırı olarak, uygulanmasını engelledi, engellemeye bugün de devam etmektedir.

Günümüzde ise sıra artık Batı Trakya Türklerinin hukuki özerkliğini iptal etmeye, ortadan kaldırmaya gelmiş gibi görünmektedir. Yunanistan, bugün (2009) çeşitli taktiklerle, uluslararası antlaşmalarla Yunanistan ülkesindeki Yunanistan uyruklu olarak yaşayan Batı Trakyalı Müslüman Türklerin kazandığı kolektif haklarını, özerkliklerini AB müktesebatı çerçevesinde bireysel haklara indirgemeye çalışmaktadır.

1923 tarihli Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesinin hukuki niteliği irdelendiğinde, iki yönü bulunduğu görülecektir. Birinci yönü, Batı Trakya Türkleri bakımından Yunanistan'ı yükümlölük altına sokması, ikinci yönü de, Türkiye'yi Yunanistan'daki Müslüman Türkler üzerinde hak sahibi yapmasıdır. Velhasıl 45. maddede bu şekilde müttekabiliyet düzenlenmiřtir⁹.

⁹ Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesi Müttefikler tasarısı ile Türk tasarısındaki 10. maddeye tekabül etmektedir. Türk tasarısı aynen şöyledir: "Bu kesimdeki hükümlerle Türkiye'nin Müslüman-olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar, Balkan Devletleriyle, Türkiye'nin komşusu bulunan Devletlerce, bu devletlerin bütün ülkelerinde yaşayan Müslüman azınlıklara da tanınmıştır." Müttefik tasarısı ise aynen şöyledir: "Bu kesimdeki hükümlerle, Türkiye'nin Müslüman olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar, Yunanistan'ca, kendi ülkesinin tümünde yaşayan Müslüman azınlığa tanınmıştır." Bkz. Meray, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 2, s. 211, 218. Lozan'da kabul edilen ve bugün yürürlükteki antlaşmada 45. madde olarak yer alan hüküm de aynen aşağıdaki gibidir: "Bu Kesimdeki hükümlerle, Türkiye'nin Müslüman-olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar, Yunanistan'ca da, kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır." Bkz. Meray, Takım: II, Cilt: 2, s. 13.; Diğer taraftan İsmet Paşa Lozan Konferansında "azınlıklar için karşılıklı haklar söz konusu olduğu vakit, tüm temsilci heyetinin yalnız

Eğer 45. madde olmasaydı Türkiye, Batı Trakya Türkleri üzerinde belki taraf ve söz sahibi olamayabilirdi. Bu bağlamda Lozan Barış Antlaşmasının 45. maddesindeki mütekabiliyet ve Lozan dengesinden hareketle Türk makamları, Yunanistan ve özellikle AB makamlarıyla İstanbul gayrimüslimleri (“Rumlarıyla”) ilgili her türlü konuyu ele alırken, iç hukukunda bunlarla ilgili düzenlemeler yaparken, AB üyesi Yunanistan’daki Batı Trakyalı Türklerin standartları ve sorunlarıyla birlikte değerlendirmesi, hem tarihsel hem de Lozan Antlaşmasından kaynaklanan bir sorumluluktur.

Yunanistan’daki Müslümanları değil, bütün komşu Devletlerdeki Müslümanları göz önünde tuttuğunu belirtmek zorundadır; bu yüzden, Türk Temsilci Heyeti, bunların çıkarlarının da gözden uzak tutulmayacağını ummak hakkını kendisinde görmektedir. ..” diyor. Bkz. Meray, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 1, s. 213.; Venizelos; “karşılıklı olma (mütekabiliyet) ilkesini kabul etmektedir; fakat bu maddenin, öteki ülkelerdeki azınlıklar üzerinde etkide bulunmasını önlemek için, uygulanmasını, yalnız Yunanistan’da oturan azınlıklarla sınırlamayı istemektedir. Öte yandan, Türkiye’nin, 10 Ağustos 1920 de Sevr’de Yunanistan’ca imzalanmış Azınlıklar Antlaşmasındaki maddelerden, ancak, Osmanlı uyuşu Rumlara aynı güvenceyi (garantiyi) vermesi şartıyla yararlanabileceği de bilinmelidir.” Bkz. Meray, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 2, s. 189, 190.; Venizelos; Türk Hükümetinin istemekte olduğu karşılıklı olmanın (mütekabiliyetin), Yunanistan dışındaki Balkan Devletlerine pek uygulanmayacağını söyledi; gerçekten, Türkiye’de, Romanyalı ya da Sırbistanlı azınlıklar yoktur. Böylece, karşılıklı olmak için bulunması zorunlu şart da yok demektir.” Bkz. Meray, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 2, s. 195. Ayrıca bkz. s. 205, 222, ; Rıza Nur Bey, “karşılıklı olma (réciprocité) şartını kesinlikle uygulanmasını istediğini söyledi.” Bkz. Meray, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 2, s. 370.

Ayrıca Birleşmiş Milletler çerçevesinde aşağıdaki Sözleşme ve Bildiriler Yunanistan'daki Türk azınlığa koruma sağlamaktadır. Birleşmiş Milletler Şartı, Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirisi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme (CERD), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW), 1984 Tarihli İşkence ve Diğer Zalimce, İnsanlık Dışı Veya Küçültücü Davranış Veya Cezalara Karşı Sözleşme¹⁰,

Birleşmiş Milletler Ulusal Veya Etnik, Dini ve Dilsel Azınlıklara Mensup Kişilerin Haklarına Dair Bildiri¹¹, 1981 Tarihli Dine ve İnanca Dayalı Müsamahasızlığın ve Ayrımcılığın Bütün Şekilleriyle Ortadan Kaldırılması Hakkında Bildiri¹² ve diğerleri.

Diğer taraftan Avrupa bağlamında, Yunanistan'ın da taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Protokolleri de Batı Trakya Türkleri için önemli bir koruma oluşturmaktadır. Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin 14. maddesi, diğerlerinin yanı sıra, ulusal, ırksal, dinsel, dilsel azınlık mensubu olma temeline dayalı ayrımcılığı yasaklamaktadır. Ayrıca Yunanistan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yargı yetkisine tabidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de azınlıkların korunmasının temel bir Avrupa ilkesi olduğunu dile getirmektedir.

¹⁰ 1984 Tarihli İşkence ve Diğer Zalimce, İnsanlık Dışı Veya Küçültücü Davranış Veya Cezalara Karşı Sözleşme 1988 yılında 1782 sayılı (1782/1988) yasa ile onaylanarak ΦΕΚ Α' 116'da (Yunan Hükümet Gazetesinde) yayınlandı.

¹¹ Bu Bildiri birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

¹² Bahse konu bildirinin Türkçe metni için bkz. M. Sencer, Belgelerle İnsan Hakları, Beta Yayınları, İstanbul 1988, s. 296 v.d.; Aslan Gündüz, Milletlerarası Hukuk Temel Belgeler Örnek Kararlar, Beta Yayınları, 5. Bası, İstanbul 2003, s. 279 v. d.

Avrupa Birliği bakımından, azınlık hakları genel olarak Avrupa Konseyi (COE) Ulusal Azınlıkların Korunması İçin ereve Sözleşme (FCNM)¹³ tarafından korunmaktadır.¹⁴ Esasen Avrupa Birliğinin kendi azınlık koruma sistemi bulunmamaktadır. Ancak, azınlık hakları hakkındaki ilkeler ve bu hakların tanınması Avrupa Birliği mevzuatlarında yer almaktadır.

Avrupa Birliğinin genişlemesi sürecinde 1990 Kopenhag Belgesinde/Kriterlerinde “azınlıklara saygı göstermek ve koruma” ilkesi de önemli bir koruma teşkil etmektedir. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirisinde/Şartı’nda azınlık haklarından doğrudan söz edilmemesine rağmen, azınlık haklarının göz ardı edilmesinin, bazı durumlarda, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı tarafından yasaklanan ayrımcılık olarak ele alınabileceği yönünde bir ayrımcılık karşıtı madde içermesi dikkat çekmektedir. Helsinki Nihai Senedi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve Konferansı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı azınlıkların eğitimi, dil hakları, azınlıkların etkili katılımı, radyo ve televizyon yayınlarında azınlık dillerinin kullanımını da içeren belirli konulardaki Avrupa standartlarının belirlendiği yazılı kılavuz ilkeleri vardır¹⁵. Bunların yanında burada sayamadığımız diğer bazı düzenlemeler de mevcuttur ve Batı Trakya Türkleri için birer koruma teşkil etmektedir.

¹³ Ulusal Azınlıkların korunması İçin ereve Sözleşmesinin (FCNM) İngilizce metninin tamamı için bkz. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/17.doc> (24.04.2007)

¹⁴ Ulusal Azınlıkların Korunması İçin ereve Sözleşmeyi (FCNM) imzalamamış olan devletler; Andora, Fransa, Türkiye olup, söz konusu sözleşmeyi imzalamış, ancak usulüne uygun olarak henüz onaylamamış devletler; Belçika, Gürcistan, Yunanistan, İzlanda, Litvanya (Lituanya), Lüksemburg (Lüksembourg) ve Hollanda’dır.

¹⁵ Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Radyo ve Televizyon Yayınlarında Azınlık Dillerinin Kullanımına İlişkin Kılavuz İlkeler, 10 Ekim 2003. http://www.osce.org/documents/hcnm/2003/10/2242_en.pdf (10.02.2008).

Ayrıca, 2000/43/EC sayılı ve 29 Haziran 2000 tarihli ırksal veya etnik kökene bakılmaksızın kişiler arasında eşit muamele ilkesini uygulamaya geçiren Konsey Yönergesi, OJ 2000 L 180/22 ile 2000/78/EC sayılı ve 27 Kasım 2000 tarihli istihdam ve işgücü alanında eşit muamele için genel bir çerçeve tesis eden Konsey Yönergesi, OJ 2000 L 303/16, bunlardan başka Avrupa Birliği Eşitlik Direktifi tarafından koşulları düzenlenen doğrudan olmayan ayrımcılık kavramının başka azınlık haklarını koruma yolları da mevcuttur¹⁶.

Avrupa Temel Şartı, “bir ulusal azınlığa mensup olma” temeline dayalı ayrımcılığı yasaklamaktadır. AB üyesi bazı devletler tarafından benimsenmeyen Avrupa Birliği Anayasa Sözleşmesinin son taslağında, “azınlıklara ait insan haklarının korunması” hakkındaki ilkeler de bir koruma teşkil edebilir.

II. AB Üyesi Yunanistan’daki Müslüman Türklerin Güncel Sorunları

AB üyesi Yunanistan’daki Batı Trakyalı Türklerin sorunlarını ana hatlarıyla aşağıdaki gibi sınıflandırıp, sıralayabiliriz:

A.) Din ve Vicdan Özgürlüğü Konularında Yaşanan Sorunlar

Batı Trakya’da Müftülükler ve özellikle Başmüftülük sorunu yaşanmaktadır. Batı Trakya’daki Müftüler ile Türkiye’deki Müftüler karıştırılmamalı. Çünkü statüleri farklıdır. Yunanistan’daki Müftülerin antlaşmalardan kaynaklanan şu görev ve yetkileri vardır: Müftülük a) dini konularda görüş bildiren, fetva veren, fetva makamı olmalarının yanında aynı zamanda ve ayrıca b) Yunanistan’daki Yunanistan uyruklu veya yabancı uyruklu Müslümanlar arasında evlenme, boşanma, velâyet, vesayet ve miras konularında çıkabilecek uyuşmazlıklarda “Kadı” sıfatıyla özel yargılama yetkisine sahip olan birer yargılama makamıdır, mahkemedir.

¹⁶ <http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/I180/I18020000719en00220026.pdf> (24.04.2007)

Bu durum günümüze kadar Yunanistan'daki Müslümanlar bakımından uygulanmaktadır. Yunanistan'daki Müslümanlar aile ve miras hakları bakımından Yunan hukukuna tabi değildir, özerktirler ve kendilerine, kendi hakları olan İslâm Kutsal Hukuku ile örf ve adet –gelenek- hakları uygulanmaktadır. Yunanistan, Batı Trakya'daki Müftülerin Kadı sıfatıyla, Müslüman Türklerin şeriat ve gelenek haklarına göre yargılama yetkilerini “AB üyesi Yunanistan'da, 21. yüzyılda din görevlileri tarafından aile ve miras hukuku konularında kutsal yargıçların, yargılama yetkisinin bulunması durumunu paradoks”¹⁷ olarak değerlendirip, Batı Trakya Müslüman Türk Cemaatinin antlaşmalardan kaynaklanan, antlaşmalarca tanınmış bu haklarının, özerkliklerinin geri alınmasını, kaldırılmasını, Müftülerin Kadı sıfatıyla yargılama yetkilerinin yasaklanmasını düşünmektedir/istemektedir. Yargılama yetkisinden arındırılmış bir Müftünün –sadece dini konularda fetva veren bir dini makam olarak kabul edildikten sonra - Müslümanlarca serbestçe seçilebileceğini iddia etmektedir. Oysa bu düşünceleri ve talepleri yukarıda sözünü ettiğimiz Türkiye ile Yunanistan arasında akdedilen antlaşmalara aykırıdır (özellikle 1913 tarihli Atina Barış Antlaşmasının 11. ve 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşmasının 42. maddelerine). Batı Trakya'da şeriat hukuku uygulanmasını diyerek, bu görüşü birçok Türk de benimseyebilir. Oysa burada dikkat edilmesi gereken önemli husus; Müftünün var olan, uygulanan ve iptal edilmek istenen yetkilerinin “hukuki özerlikle” ilgili olmasıdır. Sorun ve karar verilmesi istenen/gereken önemli nokta/konu şudur; Batı Trakya Müslüman Türkleri, antlaşmalarla kazandıkları hukuki özerkliklerini, kolektif haklarını kaybetmişler mi? Yoksa sahip mi çıksınlar! Avrupa Birliği çerçevesinde Avrupa'da kabul edilen haklar bireysel haklardır. Oysa Yunanistan'daki Müslümanlar hakkında, Yunanistan'ın taraf olduğu ve yükümlülük altına girdiği yukarıda sözünü ettiğimiz antlaşmalarla yükümlülük altına girdiği ve kabul ettiği haklar kolektif haklardır.

¹⁷ Hristos D. Vrusti, “To paradokso tis iparksis ierodikaston stin Ellada tis Evropayikis Enosis (Avrupa Birliği Üyesi Yunanistan'da Kutsal Yargıçların Varlığı Paradoksu)” FAKELOS TURKİAS (Türkiye Dosyası), Nea Politiki (Yeni Siyaset), Aylık Siyasi Dergi, Cilt I., Papazisi Yayınları, Atina Ekim 2005, s. 35 – 37.

Bugün Yunanistan'da, antlaşmalara aykırı olarak Başmüftülük kurumunun açılmasına Yunan makamları izin vermemektedir. Diğer taraftan Ortodoks Hıristiyan Valinin başkanlığında –İskeçe, Gümölcine ve Dedeoğaç'ta- toplanan kurullar, adı geçen valiliklere müracaat eden Müslüman Türk adaylar arasından Müftülük yapma ehliyetine sahip olan ve Yunan makamlarıyla işbirliği yapabilecek nitelikteki aday, “Müftü” olarak tayin edilmektedir.¹⁸ Bu şekilde yapılan bir atama da Batı Trakya Müslüman Türk cemaatinin çoğunluğu tarafından tasvip görmemekte ve tanınmamaktadır. AB üyesi Yunanistan'ın Menteşe Adaları'ndaki –Rodos, İstanköy- Müslüman Türklerin Müftüleri vefat ettikten sonra bir daha ne Müftü seçilmesine ne de Müftü atanması yönünde Yunanistan makamları tarafından ne izin verilmiş ne de bir girişimde bulunulmuştur. Menteşe Adaları'ndaki Müslüman Türklerin Yunanistan Devleti tarafından tanınan resmi bir Müftüleri henüz bulunmamaktadır. Ancak geçmişte vardı.

Batı Trakya'da, bir tarafta Ortodoks Hıristiyan dininden ve Yunanlı valinin ve diğerlerin işbirliği ile seçip tayin ettikleri Müftüler ile yine Batı Trakya'nın yerlisi olan, orada doğmuş, büyümüş ve yaşayan, Yunanistan uyruklu Müslüman Türklerden mütedeyyin kişilerin camide yaptıkları oylama ile antlaşmalar gereği seçtikleri kendi Müftüleri mevcuttur. İşte 1985'ten beri devam ede gelen bu sorun, Yunanistan'ın uzlaşmaz tutumu nedeniyle hâlâ AB üyesi Yunanistan'da antlaşmalara uygun bir biçimde çözülememiştir. Batı Trakya'da durum bu olmasına rağmen Yunanistan, her kesimden insanlarıyla birlikte ortak bir görüş birliği içinde her zaman ve her Plâformda İstanbul'la ilgili olarak “Patrikhane”, “Evrensel Patrikhane”, Vakıflar ve Heybeliada Okulu konularını gündemde tutmaktadır ve Türkiye'ye baskılar yapılmasını sağlamak için var güçleriyle çalışmaktadır.

¹⁸ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Turgay Cin, Yunanistan'daki Müslüman Türk Azınlığın Din ve Vicdan Özgürlüğü Sorunu (Başmüftülük ve Müftülükler) Seçkin Yayınları, Ankara 2003. s. 149 v.d.

Bu noktada önerimiz, İstanbul Başpiskoposunun seçimini, görev ve yetkilerini düzenleyen bir yasanın çıkarılması ve bu çıkarılacak yasanın, AB üyesi Yunanistan'daki 1920 sayılı ve 1991 tarihli "Müslüman Din Görevlileri Hakkındaki" yasaya denk veya paralel hükümler ihtiva etmesidir. Başka bir deyişle AB üyesi Yunanistan'ın Müftüler konusunda yaptığının bir benzerini Türkiye de İstanbul Başpiskoposluğu için yapmalıdır.

B.) Vakıflar Meselesinde Yaşanan Sorunlar

AB üyesi Yunanistan antlaşmalara aykırı olarak, Batı Trakya'da her ilde bulunan "Cemaat-i İslâmi'ye Heyeti"¹⁹ veya Müslüman Cemaati İdare Kurulunu (Musulmaniki Kinotita'yı)", İslâm Cemaati Reisliğini 1951'den sonra "Müslüman Mal Varlığını İdare Kurulu (Diahiristiki Epitropi Musulmanikis Mionotitas)" haline dönüştürdü. Müslüman Türklerin Cemaat liderlerini ve heyetlerini/kurullarını özgür iradeleri ile seçmelerini –aynı Müftülükler konusunda olduğu gibi- engelleyerek, Yunan Devletine yakınlığı ile tanınan "işbirlikçi" kişileri bu kurullara Müslüman Türklerin görüşünü almadan atayarak; İskeçe, Gümölcine ve Dedeağaç'taki/Dimotoka'daki bu Cemaat Yönetim Kurullarını sadece vakıf mallarının ve gelirlerinin yönetimi ile ilgilenmeleri konusunda yetkili kıldı. Böylece Yunanistan'daki Müslümanların uluslararası antlaşmalarla kazandıkları ve uyguladıkları "idari özerklik" ortadan kaldırıldı. Ayrıca bu vakıfların mülk edinme hakları da engellendi.

¹⁹ Bkz. İskeçe'de Türkçe olarak yayınlanan 05.02.1951 tarihli ve 464 sayılı Trakya Gazetesi.; Ayrıca aynı gazetenin daha sonraki bir sayısında şunlar yazmaktadır: "Genel Valiliğin MÜSLÜMAN CEMAATİ isminin kaldırılması hakkında verdiği emir her tarafta hakiki bir galeyana uyandırmıştır. İskeçe ve Gümölcine Cemaat heyetleri bu işin müzakeresi için müteaddit toplantılar yapmışlar ve güdecekleri hatt-ı hareketi tespit için kararlar almışlardır..." Bkz. 19.02.1951 tarihli ve 466 sayılı Trakya Gazetesi.; Aynı haber Trakya Gazetesinden alıntı yapılarak, Gümölcine'de Türkçe olarak yayınlanan 11.02.2005 tarihli ve 98 sayılı Cumhuriyet Gazetesinde de yayınlanmıştır.

Vakıf Emlâki Yönetim Kurullarına Yunan Devletine yakın, işbirlikçi kişiler atandığından, Müslüman Türk Cemaatine ait vakıf malları satılarak, kamulaştırılarak, kat karşılığı verilerek, takas edilerek -ki bu işlemlerin hepsi İslâm hukukuna aykırıdır- ve kötü idare edilerek yok edile gelmektedir. Bugün Batı Trakya Müslüman Türk Cemaati, vakıflarının malvarlığının gerçek sayısal değeri, gelir giderleri ve bunların nasıl yönetildikleri, şeffaflık olmadığı için bilinmemektedir. Bu nedenle gerçek bir denetim de mümkün olmamaktadır. Vakıflar meselesi Batı Trakya’da adeta kapalı bir kutudur.

Gümölcine Belediyesinin şehir plânları 1933 yılında hazırlanmıştır. Bu şehir plânına göre Müslüman Türklerin vakıf malları, cami ve cami bitişiğindeki okullar, mezarlıklar gibi Müslüman Türk Azınlık insanı için kutsal sayılan ve Müslüman Türklere ait olan arazi ve yerlerden geçmesi, bu plânın uygulamaya konulması ile birlikte Müslüman Türk Cemaate ait vakıfların kamulaştırılması ciddi bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. Bu durum sadece Gümölcine’de değil, İskeçe, Dedeoğlu, Menteşe Adaları ve genel olarak Yunanistan’daki bütün Türk tarihi eserlerini (vakıflar, camiler ve mezarlıklar gibi Türklere ait diğer arazi ve yapıları) ilgilendirmektedir. Zaten Batı Trakya’da ve genel olarak bütün Yunanistan’da geçmişte bu şekilde kamulaştırmalar ve yıkımlar yaşanmıştır. Oysa günümüzde Avrupa Birliği üyesi Yunanistan’da da Avrupa Birliği’nin koyduğu kurallar “tarihi ve kültürel miras değeri” olan ve “kutsal sayılan” yerler koruma altındadır. Diğer taraftan 1999’da başlayan Türk-Yunan “dostluğu”nun ve bunun sağladığı “güven”in de Batı Trakya Müslüman Türk Cemaati ve Azınlığı için ayrı ve önemli bir koruma oluşturması gerekirdi.

Türkiye tarafından İstanbul'daki gayrimüslim azınlık vakıflarının durumlarını iyileştirici yasa ve yönetmelikler çıkarılıp, yayımlanırken, vakıf yöneticilerinin seçimle işbaşına gelmeleri sağlanırken, tam da bu dönemlerde 2004 yılında, Yunanistan'daki Müslüman Türklere ait vakıf mallarının kamulaştırılması, kat karşılığı verilmek veya satılmak istenmesi, vakıf yöneticilerinin seçimle değil de 235 sayılı ve 30 Kasım 2004 tarihli Yunan Resmi Gazetesinde yayınlanan bir kararname ile Batı Trakya Müslüman Türk Cemaatinin itibar etmediği ve tanımadığı, benimsemediği kişilerin vakıf yönetim kurullarına tayin edilmesi, anlamlıdır²⁰.

Yunanistan Devleti ve şahıslar tarafından hukuki hileler, baskılar ve ihtiyari kamulaştırmalar ile ele geçirilmiş olan Batı Trakya'daki Müslüman Türk vakıflarına ait mülklerin iade edilmesi ve en önemlisi de AB üyesi Yunanistan'daki Müslüman Türklere ait vakıflara da taşınmaz mal edinme hakkı verilmesi gerekir.

²⁰ Yunanistan'daki Müslüman Türkler, Batı Trakya Türklerine ait bir vakıf malı olan Gümülcine Celâl Bayar Lisesi öğrenci yurdunun yemekhanesinin ve bahçesinin bir bölümünün -tam olarak 187 metre karelik bir yerin- yol yapım amacı ile Gümülcine Belediyesi tarafından kamulaştırıldığını Temmuz 2004'te öğrendiler. Bu durum karşısında Türk Azınlık Vakıflarının Kamulaştırılmasıyla ilgili olarak 8 Temmuz 2004 ile 22 Temmuz 2004 tarihleri arasında Batı Trakya Müslüman Türk Cemaatinin sivil toplum kuruluşlarından tepki ve kınama açıklamaları yapılırken, aynı günlerde Atina'da bulunan İstanbul Ortodoks Hıristiyan Başpiskoposu Vartholomeos'un Yunan gazetelerinde İstanbul Rum Ortodoks Azınlık Vakıfları hakkında; "İstanbul Rum Azınlık vakıflarının, Azınlığın kendisi tarafından yönetilmediğini, her şeye Hükümetin müdahale ettiğini ve istedikleri gibi özgürce tasarruf yapamadıkları, bu durumun din özgürlüğüne konulan bir kısıtlama olduğu" yönündeki açıklamalarına yer vermektedir. Kısaca İstanbullu Vartholomeos, diplomatik bir dille, sanki Batı Trakya'daki Müslüman Türklerin tepkilerine tepki göstermektedir. Bkz. Batı Trakya'da yayınlanan 02.01.2002 tarihli ve 736 sayılı Trakya'nın Sesi gazetesi. ; Azınlıkça Dergisi, Sayı 2, Eylül 2004. s. 12.

C.) Eğitim ve Öğrenim Özgürlüğünde Yaşanan Sorunlar

Batı Trakya'daki Azınlık Okulları, Türkiye ile Yunanistan arasında akdedilen antlaşmalar gereği Yunan Devletinin Mülkiyetinde değildir. Okullar azınlığın kendisi tarafında seçilen encümenler tarafından yönetilmekte, öğretmenlerin maaşları vakıf gelirlerinden karşılanır, yetmediği takdirde veliler tarafından ödenmektedir. Başka bir deyişle özerktiler. Bunların hepsine Yunan Devleti tarafından tek taraflı olarak son verildi ve yavaş, yavaş okullar Yunan devletinin mülkiyetine geçerken, eğitim kalitesi düşerek, öğrenciler Türkçe ve Yunanca öğrenememe durumu ile karşı karşıya kaldılar. Bu durum karşısında veliler çocuklarını ya Türkiye'ye gönderecekler, iyi bir eğitim ve öğrenim alacaklar ve Yunanca öğrenemeyeceklerdi. Türkiye'den Yunanistan'a dönünce dil bilmezlikten de kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşayacaklar ya da Yunan okullarını tercih ederek bu sorunları aşacaklardı. Bu durum karşısında Batı Trakyalı Türkler, günümüzde sonuncu görüşü yani Yunan okullarını tercih eder oldular. Eğer önlem alınmazsa gelecekte azınlık okulları, öğrenci yokluğundan kapatılabilir. Ayrıca hemen ifade edelim ki, yeni azınlık okulların açılmasına ve Türkiye'deki Fakültelerden mezun olan iyi derece Türkçe konuşan öğretmenlere şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak yine Yunanistan yönetimleri, ne yeni okulların açılmasına ne de Türkiye Üniversitelerinden mezun olan Yunanistan uyruklu ilkokul öğretmenlerin göreve başlamalarına izin vermektedir. Batı Trakya bölgesindeki nüfusun yarısı Türk olmasına rağmen azınlığa ait sadece iki ortaokul ve lise bulunmaktadır. AB üyesi Yunanistan, Yunanistan'ın taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla statüsü ve varlığı belirlenmiş azınlığın iki dilli (Türkçe ve Yunanca) kreş, anaokulu, ilköğretim, lise açmasına izin vermemektedir. AB üyesi Yunanistan uyuğundaki Batı Trakyalı Müslüman Türkler hukuken azınlık statüsünde oldukları AB üyesi Yunanistan'da kendi ana dillerinde eğitim ve öğrenim imkânlarından bilinçli ve sistematik bir biçimde mahrum bırakılmaktadırlar.

Yine AB üyesi Yunanistan’da bugün ilköğretim Anayasal bir zorunluluk olarak 9 yıl olduğu²¹ halde, Batı Trakya Türkleri için 6 yıl olması ve bu uygulamaları ile de Yunanistan, kendi Anayasasındaki ilgili hükmü ve başta Lozan Barış Antlaşmasınının 40. maddesi ve yukarıda sözünü ettiğimiz diğer uluslararası antlaşmaları ve temel insan hakları ilkelerini ihlâl etmektedir. Hiçbir Yunanlının bulunmadığı, Batı Trakya Türk azınlığının yoğun olarak yaşadığı köyler ile nahiyelerde Yunanlı makamlarca açılan ve yalnızca Yunanca olarak eğitim ve öğretim veren anaokulları, ortaokullar ile liseler Lozan Barış Antlaşmasınının 40. maddesine de aykırıdır. Adı geçen maddeye göre bu okullarda eğitim ve öğretimin Türkçe ve devletin resmi dili Yunanca olmak üzere iki dilde yapılması gerekmektedir. Yunanistan’ın Batı Trakya bölgesindeki Yunan Devletine ait kamu okullarında Türkçe dilinde eğitim veya öğretim yoktur. Son zamanlarda Yunan Devletine ait kamu okullarında azınlık mensubu Türk öğrencilerin artması nedeniyle seçimlik ve yabancı dil olarak İngilizce, Almanca ve Fransızcanın yanında Türkçe de öğretilmesi düşünülmektedir.

Diğer taraftan Yunan makamları, 2003–2004 ders yılının sonunda maaşlarını kendileri ödemediği ve hiçbir sosyal güvence sağlamadığı, Yunan Devleti memuru olmayan 11 Yunanistan uyruklu ve Türkiye’deki Öğretmen Okullarından mezun olmuş Batı Trakyalı Türk öğretmeni daha, sanki devlet okullarında devlet memuru maaşı ile görev yapan Ortodoks Hıristiyan Yunanlı ve kadrolu devlet memuru öğretmenlermişçesine süre ve yaş hadlerini öne sürerek görevlerinden azletti. Bu şekilde görevlerine son verilen öğretmenlerden boşalan kadrolara okul encümenlerinin tercihleri doğrultusunda atama yapılmasına, Lozan Antlaşması ve diğer uluslararası antlaşmalara da aykırı olarak Yunan makamları izin vermediler ve Selanik Özel Pedagoji Akademisinden mezun olan kişileri keyfi olarak atadılar²².

²¹ Yunan Anayasasınının 16. maddesinin 3. fıkrası aynen şöyledir: “Zorunlu eğitimin süresi dokuz yıldan az olamaz.”

²² 27 Ağustos 2004 tarih ve 75 sayılı Cumhuriyet Gazetesi, Batı Trakya’nın Gümülcine ilinde Türkçe olarak yayınlanan haftalık bir gazetedir.

Ç.) Selanik Özel Pedagoji Akademisi Sorunu:

Selanik Özel Pedagoji Akademisinin (SÖPA'nın) Batı Trakya'daki Müslüman Türklerin eğitim ve öğreniminde yarattığı sorunların ortadan kaldırılması için SÖPA'nın kapatılması gerekmektedir. Çünkü Türk azınlık okullarına öğretmen yetiştirme iddiasında olan bu akademi, öğretmen adaylarına Türkçe dahi öğretmemektedir.

D.) 1981 Yılından Beri AB Üyesi Olan Yunanistan'da, Yunanistan Uyruklu Batı Trakya Müslüman Türklerinin Doğup Büyüdükleri Bölgelerinde ve Yunanistan'ın Diğer Bölgelerinde Kamu Hizmetlerinde İstihdam Edilmemeleri Sorunları

Yunanistan uyuşundaki Batı Trakyalı Müslüman Türkler; memur, savcı, yargıç, polis gibi mesleklerde istihdam edilmemektedir. Bunun nedeni sorulunca "dil bilmeyle ilişkili sorunlara" atıfta bulunulmaktadır.

Batı Trakya nüfusunun yüzde doksanı Müslüman Türkler oluşturmasına rağmen, ne Bulgar işgalinde ne de Yunan işgalinde Yunanlılar Batı Trakyalı Müslüman Türklerden memur istihdam etmemişlerdir²³. Bu durum geçmişte olduğu gibi bugün de hâlâ Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'da Batı Trakya nüfusunun yarısını teşkil eden Batı Trakyalı Müslüman Türkler olduğu halde ne Batı Trakya bölgesinde ne de Yunanistan genelinde devlet dairelerinde memur olarak çalıştırılmaktadırlar.

²³ Petru Georganci (Yorgancı), Thrakikos Agonas (Trakya Mücadelesi 1912-1920) İskeçe 1993, s. 227.

Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'da tek bir Müslüman Türk asıllı Yunanistan uyruklu yargıca, savcıya, memura²⁴, üst düzey bir kamu görevlisine, bürokrata, polise rastlamak mümkün değildir. Bu durum, Yunanistan'ın taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalara hem de AB müktesebatına aykırıdır. Gümölcine nüfusunun yarıdan fazlası %52'si Müslüman Türk olduğu halde Gümölcine Valiliğinde ve Belediyede Yunanlılara göre Türklerin daha az sayıda istihdam edilmeleri ve özellikle sözleşmeli memur olarak istihdam edilmeleri ve daimi memur kadrolarında atanmalarına soğuk bakılması dikkat çekicidir. Kısaca, AB üyesi Yunanistan'da, Batı Trakyalı Türklerden, tek bir üst düzey bürokrat bulunmamaktadır. Yine İskeçe'deki Valilik ve Belediyede görev yapan tek bir Müslüman Türk üst düzey memur veya bürokrat mevcut değildir²⁵.

E.) Yunanistan Uyuğuundan Çıkarılan ve Uyuğuksuz Kalanlar, Yani Haymatloslar Sorunu.

Yunanistan yönetimi, 1955'ten 1998 yılına kadar 43 yıl boyunca ister Yunanistan sınırları içinde olsun, isterse Yunanistan sınırları dışında olsun, Yunan Vatandaşlık Yasasının 19. maddesini gerekçe göstererek, Yunanistan uyruklu 60.000 civarındaki Müslüman Türkü Yunanistan uyuğuundan çıkardı. Dönemin Yunanistan İçişleri Bakanı A.

²⁴ 2007'inin son ayları ile 2008'in ilk aylarından itibaren Yunanistan uyruklu Batı Trakyalı Müslüman Türkler de bulundukları sözleşmeli kadrolardan, daimi kadrolarda memur olmaya başladılar. Özellikle bu dönemde sözleşmelilere memur statüsü kazandırıldı. Tahminlerimize göre KEP'te Yunanistan uyruklu Türklerin memur sayısı 50'yi geçmez. Yunanistan, SÖPALI öğretmenlerin de memur olduklarını iddia ederek Batı Trakyalı Türk memurların sayısını mevcut olandan daha çok göstermeye çalışmaktadır. Bu son gelişmelerle birlikte Yunanistan makamlarınca tercih edilen bir yöntem de daimi memur kadrolarına atadıkları Müslüman Türklerin Batı Trakya bölgesi sınırları dışında Selânik, Atina gibi eski Yunanistan'da istihdam edilmeleridir.

²⁵ Son zamanlarda OGA'da ve Makedonya ve Trakya Genel Sekreterliğinde atanmış bulunan birer tane Müslüman Türk memur mevcuttur.

Papadopulos da 1998 yılına kadar 60.000'den fazla kişinin çıkarıldığını kabul etmektedir²⁶. Avrupa Irkçılığı ve Ayrımcılığı Önleme Komitesi (ECRI)'nin 5 Aralık 2003 tarihli raporundaki rakamlara göre de 60.000 Batı Trakyalı Türkün Yunanistan uyruğundan çıkarılma işleminin haksız bir uygulama olduğu ve bu insanların vatandaşlıklarının iadesi gerektiği yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. 2005 yılında Yunanistan resmi makamları tarafından Gümölcine Milletvekili İlhan Ahmet'e açıklanan rakam ise 40.000 kişinin Yunanistan uyruğundan çıkarıldığı yönündedir. Bunların çocukları da düşünüldüğünde Yunanistan'ın bölgede nüfus dengesini kendi lehine çevirebilmek için nasıl bir etnik temizlik yaptığı apaçık ortadadır. Bunların ailelerini de hesaba katacak olursak çok ciddi bir rakama ulaşıldığı ve bu şekilde Yunanistan'ın söz konusu bölgede nüfus dengesini kendi lehine çevirebilmek için nasıl bir Yunan usulü etnik temizlik yaptığı anlaşılır. 1998 yılında ilgili yasanın 19. maddesi yürürlükten kaldırıldı. Ancak yasa iptal edilirken geriye yürütülmediği için başka bir deyişle yasa Yunanistan uyruğundan çıkarılanların yeniden Yunan uyruğuna alınabilmeleri konusunda herhangi bir hüküm içermemesinden dolayı 19. madde uygulaması sadece ilerisi bakımından kaldırılmıştır. Haksız yere ve bir ayrımcılıktan dolayı, uluslararası hukuka ve iç hukuka aykırı olarak uygulanan bir işlemde ve kendi özgür iradeleri hilafına uyruklarını kaybedenlerin mağduriyetleri bugün (2009) hâlâ devam etmektedir²⁷.

²⁶ 24.01.1998 tarihli Ta Nea Gazetesi, s. N11.

²⁷ Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Turgay Cin, "Yunanistan'da milli Kimlik Anlayışının Hukuki Boyutları ve En Temel Bir İnsan Hakları İhlâli Örneği", İzmir Barosu Dergisi, Sayı 3, Yıl 71, Temmuz 2006, s. 131 - 157.; Halim Çavuşoğlu, Yunan Vatandaş(sız)lık Kanunları (3370/1955 ve 3284/2004), Naturel Yayınları, Ankara 2007.

AB üyesi Yunanistan'da, Yunanistan uyruklu Batı Trakya Müslüman Türkleri, Yunan asıllı olmadıkları için 1923 Lozan Barış Antlaşmasından sonra, yani "sonradan" Yunanistan uyruğunu kazandıkları, başka bir ifadeyle "Yunan asıllılığını"²⁸ kazanamadıkları için "Yunan uyruklu yabancı" ve "milli bir tehdit" olarak algılanmalarından kaynaklanan, hiçbir başka AB üyesi devlette uygulanmasına rastlanmayan antidemokratik bir uygulama ile karşı karşıya bulunmaktadır. Yunanistan'ın Batı Trakya Bölgesindeki Yunanistan uyruklu Batı Trakyalı Türkler, sadece ve tamamen Yunanistan İçişleri Bakanlığına bağlı değildir. Bölgede ayrıca Yunanistan Dışişleri Bakanlığının büroları da bulunmaktadır.

Batı Trakya'daki Türklerle ilgili kararlar, Yunanistan Dışişleri Bakanlığının bölgedeki valiliklerdeki uzantısı durumundaki, merkezi İskeçe'de bulunan "Siyasi İşler Bürosu" tarafından ve Yunanistan İçişleri Bakanlığı ile birlikte sıkı ve çifte bir denetime ve ayırıma tabi tutularak verilmektedir²⁹.

²⁸ Bu konuda geniş bilgi için Bkz. Turgay Cin, "Yunan Vatandaşlık Yasasına Göre Yunan Asıllılığının (vatandaşlığının) Kazanılması" Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, İzmir 2003, s. 1 v.d.

²⁹ "Siyasi İşler Bürosu Şefi Vasilis Bornovas'tan Azınlık Basınına Yemek. Dışişleri Bakanlığına bağlı ve merkezi İskeçe'de olan Siyasi İşler Bürosu Şefi Vasilis Bornovas, 1 Aralık 2005 tarihinde, karşılıklı görüş alışverişinde bulunmak üzere, azınlık basın mensuplarına bir yemek verdi. Siyasi İşler Şefi tarafından düzenlenen yemekte, Batı Trakya Türk Azınlığının yaşadığı çeşitli konulardaki sorunlar ele alınarak, kişisel görüşler açıklandı. Bunun bir basın toplantısı değil, sohbet toplantısı olduğu gerekçesiyle Bornovas tarafından fotoğraf alınmasına izin verilmeyen söz konusu yemekte, en önemli gündem maddeleri, azınlığın etnik kimliği ve eğitim sorunu oldu. Bornovas: 'Azınlığın en önemli sorunu kimlik mi?' şeklinde sorduğu sorusuna 'Evet' yönünde bir cevap alınca, 'Hayır en önemli sorun etnik kimlik değil' dedi. Ve ardından ekledi: 'En önemli sorun tütün, dolayısıyla ekonomik sıkıntıdır. İnanmayanlar için yapılacak bir anket ile bu durum ispatlanabilir.' " Bkz. Gümülcine'de yayınlanan 16 Aralık 2005 tarihli ve 137 sayılı Cumhuriyet Gazetesi.

F.) AB Üyesi Yunanistan'da Taşınmaz Mülk Edinmede İzin Sistemi Sorunları

1991 yılına kadar Batı Trakya Müslüman Türklerinin taşınmaz mülk edinmeleri, "1366 sayılı ve 1938 tarihli Sınır ve Kıyı Bölgelerinde Alım Satım Hakkının Kullanılmasının Yasaklanması Hakkında İhtiyaca İlişkin Yasa" gereği yasaktı. 1991 yılında ilgili yasada yapılan bir değişiklikle, AB üyesi Yunanistan'da, Yunanistan uyruklu Batı Trakya Türkleri sınırlı da olsa gayri menkul satın alma hakkı kazandılar. Sınırlı diyoruz çünkü illerdeki valiliklerde oluşturulan komisyonlardan izin alma sistemi getirildi. Bugün AB üyesi Yunanistan'da AB normlarına aykırı olan bu uygulama devam etmektedir. Diğer taraftan Batı Trakya Türklerinin mülklerine, tarlalarına çeşitli bahanelerle – "anadamos" yani arazi birleştirmesi, kamulaştırması, Üniversite veya cezaevi yapmak isteği ile- Yunanlı makamlar tarafından el konulmaktadır. Oysa Yunanistan'ın asıl amacı, ziraat ve hayvancılıkla uğraşan Batı Trakya Müslüman Türklerini topraksız bırakarak, ekonomik sorunlarla karşı karşıya bırakmak, Yunanistan'dan göçe zorlamak, bölgede etnik temizlik arzularını gerçekleştirebilmektir.

1920’li yıllarda Batı Trakya’daki taşınmazların %80 - %85’i - Lozan Konferansında öne sürülen istatistikî bilgilere göre Batı Trakya’daki taşınmazların %84’ü Müslüman Türklere aittir³⁰- Müslüman Türklerin elinde olduğu halde, bugün bu taşınmazlardan Türklerin elinde sadece %25 - % 30 civarında kalmış olması da acı bir gerçektir.

Yunanistan Devleti ve şahıslar tarafından hukuki hileler, baskılar ve ihtiyari kamulaştırmalar, toprağın bölüştürülmesi (“anadasmus”) yöntemleriyle ele geçirilmiş bulunan özel kişilere ve vakıflara ait mülklerin eski sahiplerine iade edilmesi gerekir.

³⁰ Batı Trakya’da taşınmaz malların dağılımına ilişkin olarak Türk temsilci heyetince verilmiş nota aynen şöyledir: “Türkler %84, Bulgarlar %10, Rumlar %5, Çeşitli %1. (Önemli bir Not: “Rumlar” denilen nüfusun içinde Ortodoks Hıristiyan Türkler de vardır. Yunanlılar bunlara “Türkçe konuşan Yunanlılar” demektedir.) Tarım, bu oranlar içinde –başka bir deyimle hemen hemen yalnız- Türklerce yapılmaktadır. Zaten, Türk çok iyi bir çiftçidir. Bölgenin ticareti Türklerin, Rumların, Bulgarların ve özellikle Yahudilerin elindedir. Ekselans M. Venizelos’un Batı Trakya’ya ilişkin olarak Müttefik Devletlere 30 Aralık 1918’ de verdiği mémoire’lardaki istatistikler de şöyledir: (Ek II) Dedeoğaç’ta Türkler 10.670, Rumlar 7.371, Bulgarlar 11.358, Sofulu’da Türkler 32.140, Rumlar 17.880, Bulgarlar 5.380, Gümülcine’de Türkler 50.000, Rumlar 9.160, Bulgarlar 10.550, İskeçe’de Türkler 22.000, Rumlar 10.275, Bulgarlar 1.695. İsmet Paşa Batı Trakya’yı meydana getiren dört kazaya ilişkin istatistiklerin genel sonuçlarını hemen bildirmek istediğini söyledi: Gümülcine’e Türkler 59.967, Rumlar 8.834, Bulgarlar 9.997, Yahudiler 1.007, Ermeniler 360, Dedeoğaç’ta Türkler 11.744, Rumlar 4.800, Bulgarlar 10.227, Yahudiler 253, Ermeniler 449, Sofulu’da Türkler 14.736, Rumlar 11.542, Bulgarlar 5.490, Yahudi Yok, Ermeni Yok, İskeçe’de Türkler 42.671, Rumlar 8.728, Bulgarlar 5.490, Yahudiler 220, Ermeniler 114. Buna göre Türklerin toplam sayısı 129.118, Rumlar 33.904, Bulgarlar 26.266, Yahudiler 1.480, Ermeniler 923” Bkz. Meray, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 1, s. 63, 42.

G.) Siyasi Katılım ve Temsilde Yaşanan Sorunlar

Milletvekili seçimlerinde, bağımsız olarak seçime katılacaklar için %3 barajı getirilerek, Batı Trakyalı Müslüman Türk bağımsız milletvekillerinin seçilmesi engellendi. Diğer taraftan yerel yönetimlerde uygulanan “Kapodistrias Planı” çerçevesinde çıkarılan yasa ile Müslüman Türklerin yaşadığı iller, kaza ve köyler nüfus yoğunluğu Yunanlılar lehinde olacak şekilde, Ortodoks Hıristiyanların yaşadığı illerle, kazalarla ve köylerle birleştirilerek, Türklerin Vali, Belediye Başkanı, Nahiye Müdürü olmaları/seçilmeleri engellendi.

Ğ.) Örgütlenme Özgürlüğünde Yaşanan Sorunlar.

İsimlerinde “Türk”, “Batı” ve “azınlık” terimleri bulunan derneklerin kurulmasına Yunan Mahkemeleri tarafından izin verilmemektedir.³¹ Ancak buna karşılık “Pomak” ve “Çingene” adıyla dernek veya kültür evlerinin açılmasına İskeçe ve Gümölcine’de izin verilmekte ve hatta bu durum Yunan Devletince maddi ve manevi olarak desteklenmekte ve teşvik edilmektedir. AB üyesi Yunanistan’da istenmeyen ve yasak olan “Türk” kavramı ve kimliğidir. Yunanlılar bunun nedenini “Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesinde ‘Müslüman Azınlıktan’ bahsedildiği ‘Türk’ kavramından söz edilmediği/geçmediği için (Batı) Trakya’da, Yunanistan’da Türk Azınlık yoktur” iddiasında bulunmaktadır.

³¹ Yunanistan Yargıtay’ının 2002 tarihli ve 865 sayılı kararında konumuzla ilgili olarak, özetle şunların ileri sürüldüğü görülmektedir: “Dava sahibi dernek, kurmak istediği ‘Batı Trakya Din Görevlileri Derneği’ ismi altında derneğin adında ‘Trakya’dan söz ederken, ‘Batı Trakya’ olarak bahsetmektedir. Hâlbuki Yunanistan’da tek bir Trakya vardır. Buna da ‘Bati’ sıfatını eklemeye gerek yoktur. ‘Trakya’ terimine ‘Bati’ terimini de ilâve etmekle, ortaya kötü niyetli oldukları çıkmaktadır. Bu kötü niyet aşağıdaki iki unsuru çağrıştırmaktadır: 1- Dâhilde, Trakya’nın Yunanistan’a ait olduğunu, kötü niyetli olarak görmezden gelmek, 2- Hariçte ise, sınırları içinde Doğu Trakya’nın bulunduğu komşu devletçe, Yunanistan’ın uluslararası ilişkilerinde sorunlar yaratmak. Bu nedenlerden dolayı derneğin ‘Batı Trakya’ ismi ile kurulmasını sakıncalı bularak itiraz dilekçesini reddetmiştir.”

Kısaca Yunanistan 45. maddeyi gerekçe göstererek Yunanistan'daki Türk varlığını resmen ve hukuken kabul etmemekte ve tanımamaktadır.

Bu bağlamda, Batı Trakya Müslüman Türk Cemaatini Türk, Pomak, Çingene, olarak ve ayrıca Yörük, "Tatarmoğolları", Çerkez, Alevi, Bektaşî, Kızılbaş gibi hem ırk hem de din bakımından farklı gruplarmış gibi bölmeye çalıştığı -"Siz zaten Helen Müslümanısınız. Türkler geldi ve sizi zorla Müslümanlaştırdı, Türkleştirdi. İslâmiyet'te demokrasi yoktur. Artık aslığınıza dönmenin zamanı geldi. Müslümanlık dünya genelinde bir terör dinidir. Özelde de (Batı) Trakya'da ve Türkiye'de de zamanı geçmiş bir şeriat dinidir" şeklindeki söylemleri ön plâna çıkaracak biçimde faaliyetlerine devam ettiğiz gözlenmektedir. Yunanistan'ın amacı; Batı Trakya Müslüman Türk Cemaatinin "birlik ve dirliğini" ortadan kaldırmak ve asimile etmektir.

Yunanistan, Lozan Barış Antlaşmasının 45. maddesine sıkı sıkıya bağlı kalarak, Yunanistan'da "Türk yoktur", "Müslüman vardır" iddiasını bir devlet politikası olarak ilke edinmiş durumdadır. Lozan Barış Antlaşmasının 37. maddesinden 45. maddesine kadar olan hükümler incelenecek olursa, burada "Rum" sözcüğünün hiç geçmediği, devamlı "gayrimüslim" teriminin kullanıldığı görülecektir. Buna göre, Lozan Barış Antlaşmasının biraz yukarıda belirttiğimiz ilgili maddelerine sıkı sıkıya bağlı kalarak –aynen Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'ın yaptığı gibi- acaba Türkiye'de yaşayan bazı vatandaşlarımız bakımından kullanılan "Rum", "Yunan", "Helen" terimlerinin yerine, İstanbul Ortodoks Hıristiyanları için sadece "gayrimüslim" veya "Ortodoks Hıristiyan" kavramlarının kullanılması gerekir mi şeklindeki soru anlam kazanmaktadır.

Sonuç

Yunanistan'da Yaşayan Müslüman Türklerin sorunlarını yukarıda özet olarak teker teker saydık. AB üyesi Yunanistan'ın uluslararası hukuku ve taraf olduğu antlaşmaları ihlâl ettiği apaçık ortadadır. Yunanistan'ın bu uygulamaları kabul edilemez niteliktedir. Diğer taraftan bütün bu sorunlara rağmen Türkiye, "hiçbir şey yokmuş gibi hareket etmektedir"³² böyle bir izlenim de yaratmaktadır. Yunanistan Başbakanı Karamanlis Ankara'yı ziyaret ederken; "Evrensel Patrikhane ve Heybeliada Ruhban Okulu" konularındaki taleplerini dile getirdi ve bu sizin AB üyeliği vizeniz, Pasaportunuz, eğer bu konularda istediğimizi yapmazsanız AB üyesi olamazsınız" dedi. Türk Başbakanı da "Batı Trakya'da Başmüftülük Kurumunun hâlâ neden açılmadığını? Müftü seçimleri ile Selanik Özel Pedagoji Akademisini", yukarıda şıklar halinde, özet olarak saymaya çalıştığımız sorunlar ile diğer sorunları, aynen Yunanlılar gibi dile getirebilirdi.

³² Yunanlıların, Türkiye'ye gelip, gayet kolay ve rahat bir biçimde 70 milyonluk nüfusa sahip olan Türkiye pazarında 30.06.2006 tarihi itibarıyla Türkiye Hazinesinin verilerine göre 251 Yunan firmasına sahip olmasına karşılık, 10.96 milyonluk (2001 nüfus sayımı) bir nüfusa sahip olan Yunanistan'da çeşitli bürokratik engellemeler nedeniyle sadece 10 Türk şirketinin, başka bir deyişle bu dengesizliğin ve adaletsizliğin (2006) yaşanması düşündürücüdür. Bkz. <http://www.hazine.gov.tr/ybsfirmalarlistesi.xls> (28.11.2006). Diğer taraftan Yunan medyasında, Yunan Üniversitelerinde tek bir Türkün (Türkiye ve/veya Batı Trakya Türkünün) gazeteci ve öğretim üyesi olarak istihdam edilmemesi, buna karşılık Türkiye'deki medya ve Üniversitelerde Yunanlıların (Yunanistan ve/veya İstanbul Rumlarının) gazeteci ve öğretim üyesi olarak istihdam edilmeleri de yine çok ilginçtir/düşündürücüdür. Türklerin çoğunluğunun Yunanlılara karşı dostane düşünceler beslemelerine karşılık, Yunanlıların çoğunluğunun Türklere karşı dostça düşüncelere sahip olmamaları, Türkiye'nin AB üyeliğini bir zamanlar engellemeye çalışan Yunanistan'ın Türkiye tarafından Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Üyeliği sürecinde ve Yunanistan'ın yeniden NATO'ya dönüşünde desteklenmiş – engellenmemiş- olması, bunun bir koz olarak Türkiye tarafından kullanılmamış olması tarafların davranışlarının algılanması bakımından anlamlıdır.

Yunanistan'daki Müslüman Türk Cemaatinin haklarını, hukuki statüsünü sadece 1923 Lozan Barış Antlaşması korumamaktadır. Lozan Barış Konferansı ve Antlaşması da dâhil olmak üzere bugün hâlâ geçerli ve yürürlükte bulunan ve 1923 Lozan Konferansı ile de feshedilmeyen, 1881 tarihli İstanbul Antlaşması, 1913 tarihli Atina Barış Antlaşması, 1920 tarihli Yunanistan'daki Azınlıkların Korunmasına Dair Sevr Antlaşması düzenlemektedir. Oysa önemle belirtmeliyiz ki, Türkiye'deki gayrimüslim –alışla geldiği deyimıyla İstanbul “Rum”- azınlığının haklarını sadece 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması düzenlemektedir. Bu bağlamda yukarıda saydığımız antlaşmaları bir tarafa bırakarak, sadece “Avrupa Birliği normları, müktesebatı çerçevesinde Batı Trakya Türklerinin hakları verilsin, bu bize yeterli” demek de hatalı olmaktadır, yanlıştır. Çünkü bugün AB’de benimsenen bireysel haklardır. Oysa Batı Trakya Müslüman Türklerinin, Yunanistan ile Türkiye’nin taraf oldukları ve yürürlükte bulunan antlaşmalardan kaynaklanan kolektif hakları ve özerklikleri vardır.

Yunanistan'daki Müftünün var olan, uygulanan ve bugün iptal edilmek istenen yetkilerinin “hukuki özerklikle” ilgili olması dikkat çekicidir. Bugünkü sorun ve karar verilmesi istenen/gereken önemli nokta/konu şudur; Batı Trakya Müslüman Türkleri, antlaşmalarla kazandıkları hukuki özerkliklerini, kolektif haklarını kaybedsinler mi? Yoksa sahip mi çıksınlar! Avrupa Birliği çerçevesinde Avrupa’da kabul edilen haklar bireysel haklardır. Oysa Yunanistan'daki Müslümanlar hakkında, Yunanistan’ın taraf olduğu ve yükümlülük altına girdiği yukarıda sözünü ettiğimiz antlaşmalarla yükümlülük altına girdiği ve kabul ettiği haklar kolektif haklar ve özerkliktir. Başka bir deyişle Batı Trakya’da şeriat hukuku uygulanmasını diyerek, bu görüşü birçok Türk de benimseyebilir. Oysa burada dikkat edilmesi gereken önemli husus; Müftünün var olan, uygulanan ve iptal edilmek istenen yetkilerinin “hukuki özerklikle” ilgili olmasıdır.

Türk kamuoyunda “Türk-Yunan ilişkilerinde büyük iyileşmelerin, dostlukların yaşandığı ve gençlerin kaynaştığı” iddia edilirken, Türkiye’nin AB üyeliği sürecinde, yine Türkiye tarafından 2008 yılından önce İstanbul’daki gayrimüslim azınlık vakıflarının durumlarını iyileştirici yasa ve yönetmelikler çıkarılıp, yayımlanırken, tam da bu dönemde, Yunanistan’daki Müslüman Türklere ait vakıf mallarının kamulaştırılması, kat karşılığı verilmek veya satılmak istenmesi, vakıf yöneticilerinin seçimle değil de 235 sayılı ve 30 Kasım 2004 tarihli Yunan Resmi Gazetesinde yayımlanan bir kararname ile yani kanun hükmünde kararnamelerle Batı Trakya Müslüman Türk Cemaatinin itibar etmediği ve tanımadığı kişilerin vakıf yönetim kurullarına atanması herhalde çok anlamlı ve düşündürücüdür.

Yine Yunanistan’da, Yunanlıların deyimiyle “Patrikhane” konusuyla ilgilenen bazı Yunanlı yazarların görüşlerine göre bile 1923 Lozan Barış Antlaşmasından sonra, İstanbul’daki “Patrikhanenin” artık hukuki, idari ve siyasi statüsünün değiştiği yönündedir. Ancak buna rağmen, “Rumların” ve Yunanlıların İstanbul Başpiskoposluğunun statüsü konusunda, 1923 Lozan Barış Konferansından sonra da ve özellikle Türkiye’nin Avrupa Birliğine tam üye olabilmesi istemi süreci ile birlikte, 1923 öncesindeki statüsünden dahi daha ileri gidilmesi arzu ve hayali içinde olmaları ilginç ve düşündürücüdür. Zira aynı Yunanistan, ülkesindeki Başmüftülük, Müftülükler, Vakıflar ve yukarıda saydığımız daha birçok konuda ikili antlaşmalara ve uluslararası hukuka aykırı olarak sınırlandırmalara gidebilmektedir ve bu uygulamalarının, sınırlandırmalarının, ihlallerin tamamen tersini de Türkiye’den talep etmektedir.

Lozan Konferansı tutanakları incelendiğinde, “Patrikhanenin” Osmanlı dönemindeki gibi kilisenin idari ve siyasi işleriyle ilgilenmesinin yasaklanmış olduğu ve “Patrikhanenin” yetkilerinin İstanbul’daki Ortodoks gayrimüslim azınlığa mensup bireylerin sadece dini (ruhani, ilâhi) işleriyle sınırlandırılmış yani Başpiskoposluk olduğu görülecektir. Ayrıca bu husus Lozan Konferansındaki bütün taraflarca benimsenmiştir. Dolayısıyla “Patrik” unvanı Başpiskopos, “Patriklik” unvanı da Başpiskoposluğa indirilmiştir.

Bugün Türkiye’de eğer “Patrik” veya “Patrikhane” terimleri kullanılırsa, Lozan Konferansında varılan mutabakata aykırı olarak “idari ve siyasi” yetkileri kabul edilmiş, “Patrik” ve “Patrikhane” statüsünü fiilen (de facto) tanınmış, kazandırılmış olacaktır. Yunanlılar da bunun üzerine aynen bugün olduğu gibi Türkiye’den “Evrensel Patrik” ve “Evrensel Patrikhane”lik statüsünün resmen ve hukuken tanınmasını talep ederler. Pekiyi Türkiye de bu durumda “Kilisenin işleridir, biz karışamayız” mı demelidir? Kanımca hayır. İstanbul Başpiskoposluğu bir Türk Kurumudur. Türk yasalarına tabidir ve Türk hukukuna uygun hareket etmek zorundadır ve bu durum devletin egemenliği ile ilgilidir. Aynı Yunanlıların Müftülük konusunda yaptığı gibi, Türkiye de İstanbul Başpiskoposluğu hakkında kararlar alır ve düzenlemeler yapabilir. İstanbul Başpiskoposluğu, Yunanistan’daki Başmüftülüğe, Başmüftülük kurumuna tekabül etmektedir. Bu kurumun açılması antlaşmalara aykırı olarak Yunanistan tarafından engellenmektedir. Yunanlılar, Başmüftülük ve Müftülük meselesi “Caminin iç meselesidir” demiyorsa, hatta 1913 Atina Barış Antlaşmasının 11. maddesine aykırı olarak müdahale ediyorsa, Başmüftü ve kurumunun açılmasına izin vermiyorsa, diğer taraftan Müftü seçimlerine müdahale ediyorsa, Türkiye de bu konuda mütekabiliyet ilkesi ve/veya denge politikası gereği aynen Yunanlılar gibi hareket etmek zorundadır (Lozan Barış Antlaşması 45.madde).

AB üyesi Yunanistan’da bugün Vakıflar ile Müftülükler konusunda iki ayrı yasa bulunmaktadır. Türkiye tarafından da gayrimüslim Vakıfları ile İstanbul Başpiskoposluğu hakkında iki ayrı yasa çıkarılmalıdır. Bu çıkarılacak yasaların adlarının da Lozan Barış Antlaşmasındaki terimlere uygun hale getirilmesi gerekir. Şöyle ki; a-) Vakıflarla ilgili olarak çıkarılacak olan yasanın adının alışıla geldiği gibi “Cemaat Vakıfları Yasası” değil, “Gayri Müslim Vakıflar Yasası” veya “Azınlık Vakıfları Yasası” olmalıdır. Çünkü Lozan Barış antlaşmasında “cemaat” terimi/kavramı bulunmamaktadır. “Azınlık” ve “gayrimüslim” kavramları tercih edilmiştir.

Bu terimlerin nitelikleri farklıdır. b-) İstanbul Başpiskoposluğu, Türkiye’de hatalı olarak söylene geldiği gibi “Patrikhane” hakkında çıkarılacak yasanın adının da “Patrikhane veya Patriklik” değil, “İstanbul Gayrimüslim Başpiskoposluk Yasası”, yani “Başpiskoposluk” la ilgili olması gerekir. Bunların nedeni Lozan Konferansı ve Lozan Barış Antlaşmasıdır. c-) Türkiye’de çıkarılması gerektiğini düşündüğümüz ve önerdiğimiz Başpiskoposluk (“Patrikhane”) ile Gayrimüslim Vakıflar hakkındaki iki yasanın da ayrıca AB üyesi Yunanistan’ın Batı Trakya Bölgesindeki Müslüman Türkler hakkında çıkardığı ve bugün AB üyesi Yunanistan’da yürürlükte bulunan “Vakıflar” ile “Müslüman Din Görevlileri” hakkındaki yasalara paralel hükümler ihtiva etmesinde, hatta Yunanca mevzuatın Türkçeye tercüme edilerek/uyarlanarak, bazı değişikliklerle yürürlüğe konulmasının daha yararlı olabileceğini düşünmekteyiz. Türkiye’deki gayrimüslim azınlıklarla ilgili yapılan - yapılacak düzenlemelerde esasen bunun temelini bir AB Devletinin mevzuatı oluşturduğu başka bir deyişle AB standardı gerekçesiyle Türkiye aleyhine herhangi bir suçlamada bulunulamayacağı savunması da yapılabilir.

Kaynaklar

İlhami Durmuş, İskitler (Sakalar), Ankara 1993.

Cemal Kutay, 1913'de Garbi Trakya'da İlk Türk Cumhuriyeti, İstanbul 1962.

Seha L. Meray, Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar Belgeler, Takım I, Vol. I, Book I, Ankara 1970.

Uluslararası İlişkiler Ajansı: Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Türkleri Sorunu, İstanbul 1992.

Th. Musopoulos, Agones tis Thrakis ya eleftheria (Trakya'da Kurtuluş Mücadeleleri), İskeçe 1987.

Petru Georganci, Vravio Akadimias (Akademi Ödülü) Simvoli is tin istorian tis Xanthis (İskeçe Tarihine Katkı), İskeçe 1976.

Petru Georganci (Yorgancı), Thrakikos Agonas (Trakya Mücadelesi 1912-1920) İskeçe 1993.

Sencer, M.: Belgelerle İnsan Hakları, Beta Yayınları, İstanbul 1988.

Gündüz, A.: Milletlerarası Hukuk Temel Belgeler Örnek Kararlar, Beta Yayınları, İstanbul, 2003.

Hristos D. Vrusti, "To paradokso tis iparksis ierodikaston stin Ellada tis Evropayikis Enosis (The Paradox of Holy Judges in Greece as A Member of the EU)" FAKELOS TURKÍAS (The File of Turkey), Nea Politiki (New Politics), Aylık Siyasi Dergi, Vol. I., Papazisi, Athens, October 2005.

Turgay Cin, Yunanistan'daki Müslüman Türk Azınlığın Din ve Vicdan Özgürlüğü Sorunu (Başmüftülük ve Müftülükler) Seçkin Yayınları, Ankara 2003.

Turgay Cin, “Yunan Vatandaşlık Yasasına Göre Yunan Asıllılığının (vatandaşlığının) Kazanılması” Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, İzmir 2003.

Turgay Cin, “Yunanistan’da milli Kimlik Anlayışının Hukuki Boyutları ve En Temel Bir İnsan Hakları İhlâli Örneği” , İzmir Barosu Dergisi, Sayı 3, Yıl 71, Temmuz 2006.

Halim Çavuşoğlu, Yunan Vatandaş(sız)lık Kanunları (3370/1955 ve 3284/2004), Naturel Yayınları, Ankara 2007.

<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/17.doc>
(24.04.2007).

<http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/I180/I18020000719en00220026.pdf>
(24.04.2007)

<http://www.hazine.gov.tr/ybsfirmalarlistesi.xls> (28.11.2006).

<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/17.doc>
(24.04.2007)

http://www.osce.org/documents/hcnm/2003/10/2242_en.pdf
(10.02.2008).

<http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/I180/I18020000719en00220026.pdf>
(24.04.2007)

Yunanistan Yargıtay'ının 1980 yılında 1723 sayılı (1723/1980) "Müftülerin Yargılama Yetkisi" ile ilgili verdiği karar.

Yunanistan Yargıtay'ının 2002 tarihli ve 865 sayılı kararı.

İskeçe'de Türkçe yayımlanan 05.02.1951 tarihli ve 464 sayılı Trakya Gazetesi.

Gümölcine'de Türkçe yayımlanan 11.02.2005 tarihli ve 98 sayılı Cumhuriyet Gazetesi.

Batı Trakya'da Türkçe yayımlanan 02.01.2002 tarihli ve 736 sayılı Trakya'nın Sesi gazetesi.

Batı Trakya'da Türkçe ve bazı yazıları da Yunanca yayımlanan Azınlıkça Dergisi, Sayı 2, Eylül 2004.

Gümölcine'de Türkçe yayımlanan 27 Ağustos 2004 tarih ve 75 sayılı Cumhuriyet Gazetesi.

Gümölcine'de Türkçe yayımlanan 16 Aralık 2005 tarihli ve 137 sayılı Cumhuriyet Gazetesi.

Atina'da Yunanca olarak yayımlanan 24.01.1998 tarihli Ta Nea Gazetesi.